

בס"ד, אדר א' תשעט, ברוך ה' נותן התורה, לעילוי נשמת פרופ' דני גור רופא לבבות

פרשת כי תשא

פרשת כי תשא היא אחת הפרשות הארוכות בתורה, ויש בה כמה נושאים. שתי הפרשות שלפניה – תרומה ותצוה, עוסקות בהכנות לבניית המשכן. שתי הפרשות שאחריה – ויקבל ופקודי, עוסקות בבניית המשכן. פרשת כי תשא עצמה מתחילה בציווי על כל אדם מישראל (מגיל עשרים) לתת כסף בסך מחצית השקל. גביית מחצית השקל היא דרך לפקוד (לספור) את העם, ובכסף המצטבר קונים קורבנות ציבור (המוקרבים בשם כל הציבור).

כי תשא את-ראש בני-ישראל, לפקדיהם, ונתנו איש כפר נפשו ליהוה, בפקד אתם... זה יתנו, כל-העבר על-הפקדים--מחצית השקל, בשקל הקדש

נשאלת השאלה מדוע לתת חצי שקל, למה לא שקל שלם?
ר' משה אלשיך מביא פרוש בשמו של הרב שלמה אלקבץ: "שמעתי שהוא להורות את בני ישראל יחס אחדותם, כל יעלה על לב איש מהם שהוא נפרד מחברו, כי אם כאילו כל אחד חצי, ובהתחברו עם כל אחד ואחד מישראל נעשה אחד שלם, על כן כל אחד יביא מחצית."

פרשנים רבים המשיכו ופרשו בהשראתו של ר' שלמה אלקבץ שאדם מישראל אינו מגיע לידי שלמות כשהוא בפני עצמו, אלא רק אחרי שמצרף עמו אדם אחר מישראל. ולא יודע האדם מי הוא המצטרף אליו ומשלים את מחצית השקל שלו לשקל שלם, ללמדנו שהיהודי הפשוט ביותר בכוחו להשלים אף את הגדול שישראל.

פרוייקט שולחן ערוך לפרשה כולל את תמונת שולחן השבת של משפחת כ"ץ המעוצב בהשראת פרשת השבוע, ודבר תורה המתאים לשיחה משפחתית ליד שולחן שבת - [/https://shabbatable.blog](https://shabbatable.blog) כל הזכויות שמורות. לפרטים נוספים – גילי כ"ץ 0542593212

הרבי מליובאוויטש כותב בספר השיחות (תשנ"ב) שגם ביחסינו עם הקב"ה אנו מהווים "מחצית" בלבד. לאדם יש עשרה כוחות בנפש והם כנגד עשרה מאמרות שבהם ברא הקב"ה את העולם. על כן, רק כשיהודי מקשר את עצמו לקב"ה הוא נעשה שלם.

כדי להמחיש את ערך המטבע כ"חצי" שקל, השתמשתי בעיגול פלסטיק ללימוד שברים, כאשר בובה אחת נותנת חצי, ואת החצי החסר איננו יודעים מי מהבובות ישלים. עם הילדים דיברתי (ונמשיך לדבר במהלך השבת) על כך שכיוון שאיננו יודעים מי מישראל נותן את המחצית שמשלימה את המחצית שאני נותנת, הרי שעלי להתייחס בכבוד לכל אדם. יכול להיות אנו חולקים את אותו השלם!

עם הילדים שוחחתי כבר אתמול בערב (רביעי) על הנושאים בפרשת השבוע והתייעצתי אתם לגבי התצוגה. כשהיו בבית הספר ערכתי את השולחן, וכשבתי חזרה וראתה את התצוגה היא אמרה שהנושא שהיא רואה הוא – משה שובר את לוחות הברית, אחרי חטא העגל. בהתחלה רציתי לתקן את הטעות שלה, אך, למזלי (בכל זאת כמה שנים של הורות הן אימונים טובים לזה), שתקתי וניסיתי להסתכל על השולחן בעיניים חדשות. חצאי השלם יכולים להראות כדבר שלם שנשבר לשניים, וההעמדה של בובה אחת מול הרבה בובות - משה מול בני ישראל. אמרתי לה: את צודקת! באמת אפשר לראות את התצוגה ככה.

חטא העגל הוא נושא מרכזי בפרשה, ושנים רבות לא היה לי נוח לעסוק בו. מאד לא נעים לדבר על הטעות של בני ישראל.

חשבתי על כך שיש לנו הרבה מדרשים על מעמד הר סיני, על כך שציפור לא צייץ, תינוק לא בכה, חולים נרפאו, כל הלבבות פעמו כלב אחד, עיני כולם נשואות ואוזני כולם כרויות לדבר ה'. אם נשאל את בני ישראל שיצאו ממצרים "איפה אתה היית כשנתנו את התורה?" לכל אחד תהיה תשובה מוכנה, מפורטת, רוטטה ונרגשת. אבל מה יקרה אם נשאל "היכן היית בחטא עגל?". נראה לי שכאן לא נקבל סיפור אחד מרומם ומרגש אלא שפע תירוצים וסיפורים – הנשים יגידו שהן לא השתתפו בכלל, ועוד לקחו להן את תכשיטי הזהב (על פי המדרש), שבט לוי יגיד שהוא לא השתתף, כי הם כן חיכו למשה שיחזור. אף הפרשנים אומרים – רוב העם לא סגד ולא רקד לעגל הזהב, אלא הערב-רב אנשים ממצרים שהצטרפו לעם ישראל והיו רגילים לפסלים. אהרון אומר: בכלל לא התכוונתי שיצא לי עגל זהב.

עיון בפסוקים מראה לנו שבני ישראל לא באמת חשבו שעגל הזהב הוא האלוהים שלהם. כשמשה מגיע הם מניחים לעשות כרצונם כולל לשרוף את העגל ולטחון אותו. אם הם היו מאמינים שהעגל הוא אלוהות, במ לא היו מניחים להשמיד אותו. בעצם בני ישראל מתביישים ממשה. כשבני שבט לוי, בהוראת משה, הורגים את "הנאמנים לעגל" הם הורגים כשלושת אלפים אנשים, שזה פחות מאחוז מהעם. אז איפה היית בזמן עגל הזהב? ולמה הקב"ה כל כך כועס על כל עם ישראל, אם רובו לא השתתף בחטא הזה?

הקב"ה כועס על עם ישראל כו, כי לא מספיק לא להשתתף, לא מספיק רק להימנע ממעשה רע. כשאנחנו רואים אדם שעושה מעשה רע ואנחנו לא מוחים או מונעים אותו מלעשות את המעשה (לפי היכולת שיש בידינו באותו הרגע), אז אנחנו שותפים במידה מסוימת לרע המתרחש. בשביל הקב"ה עם ישראל ערבים זה בזה, מעורבים אחד בשני, כמו שראינו בציווי מחצית השקל. אדם מישראל הוא תמיד חלק ממכלול. אי אפשר לומר "שלום יהיה לי" (דברים כט, יח). אדם

פרוייקט שולחן ערוך לפרשה כולל את תמונת שולחן השבת של משפחת כ"ץ המעוצב בהשראת פרשת השבוע, ודבר תורה המתאים לשיחה משפחתית ליד שולחן שבת - [/https://shabbattable.blog](https://shabbattable.blog) כל הזכויות שמורות. לפרטים נוספים – גילי כ"ץ 0542593212

מישראל לא יכול לומר "אני שלם, אני מושלם, אני בסדר, ולא משנה מה אחרים עושים". אדם מישראל שלם רק כשהוא חלק מכלל עם ישראל.

התגובה של משה רבינו כשהוא רואה את עגל הזהב ואת המחולות ליד העגל הוא לשבור את לוחות הברית. לוחות הברית שהם לחת אָבֶן, כְּתָבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים... וְהַמְּכָתֵב, מְכָתֵב אֱלֹהִים הוּא (לא, יח ; לב, טז)

משה שובר את לוחות הברית, כי גם המציאות היא שבורה, היא לא מושלמת, לא שלמה, צריכה תיקון ושיפור ושכלול. משה גוער באחיו אהרון – למה עשית עגל? הקב"ה כועס על עם ישראל ומגפה פוגעת בעם. עם ישראל מתבייש ומתאבל ומתרחק מהר סיני. משה נוטה את אהלו מחוץ למחנה בני ישראל. אפשר לומר שלכולם כואב הלב.

במעמד הר סיני עמד העם "כאיש אחד בלב אחד" (רש"י), וכעת, לאחר חטא העגל, לבו של העם שבור.

'אין שלם מלב שבור' (רבי מנחם מנדל מקוצק)

חשבתי על האמרה של הרבי מקוצק, כשהרהרתי בתצוגת השולחן. אני התכוונתי להראות את החצאים היוצרים שלם, ובתי ראתה את שברי לוחות הברית. אולי זו מהותו של הלב השבור של הרבי מקוצק – הלב הוא לב, גם כשהוא שבור, ופעמים דווקא כשהוא נשבר, ואנחנו רואים ומרגישים את מכלול חלקים אנחנו מבינים כמה הוא שלם. ואם לוחות הברית הם "לב התורה" מה נעשה עם הלוחות השבורים?

המדרש מסביר:

אם הדיוט (אדם רגיל) משתמש בכלי שבור גנאי הוא לו,

אבל הקב"ה אינו כן, אלא כל שימושיו כלים שבורים:

'קרוב ה' לנשברי לב, ואת דכאי רוח יושיע' (תהלים לד, יט);

'הרופא לשבורי לב' (תהלים קמז, ג);

'זבחי אלהים רוח נשברה, לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה' (תהלים נא, יט).

(פסיקתא דרב כהנא קנח, ב; ויקרא רבה ז, ב)

הקב"ה יורה למשה להכין לוחות חדשים שיהיו מעשי ידי אדם, הם לא יהיו מושלמים כמו הלוחות הראשונים, האלוהיים, אבל בכלי האבן יהיו כתובים דברי אלוהים חיים. הלוחות השבורים יהיו שמורים יחד עם הלוחות החדשים בארון העדות במשכן.

מה שעבורנו נחשב שבור ולכן מקולקל ובזוי, אינו כזה עבור הקב"ה. הקב"ה רואה את השלמות בכל מה שאנו עושים, גם בטעויות שלנו. עם הלוחות החדשים יעלה משה אל הר סיני ויישאר שם ארבעים יום וארבעים לילה.

פרוייקט שולחן ערוך לפרשה כולל את תמונת שולחן השבת של משפחת כ"ץ המעוצב בהשראת פרשת השבוע, ודבר תורה המתאים לשיחה משפחתית ליד שולחן שבת - [/https://shabbatable.blog](https://shabbatable.blog) כל הזכויות שמורות. לפרטים נוספים – גילי כ"ץ 0542593212

בני ישראל יחכו בסבלנות ובנאמנות עד שהוא יחזור. משה יקבל מהקב"ה הבטחה לחיזוק הקשר בינו ובין העם, ואנחנו נמשיך לפרשה הבאה שעוסקת בבניית המשכן.

בברכת לב שמח לכולם, אני מקדישה את השיעור הזה לפרופ' דני גור ז"ל, שבמסירותו תיקן את הלב 'השבור' שלי לפני הרבה הרבה שנים.

בברכה,

גילי והמשפחה